

Růst počtu lidí
v poproduktivním věku jako
zdroj ohrožení veřejných
financí, formy penzijního
připojištění v ČR a Evropě

1. Demografické problémy současnosti a důchodový systém

- Stávající trend stárnutí celosvětové populace vyvolává stále větší pozornost ekonomů.
- Na rychlých změnách věkové struktury obyvatelstva se podílí zejména snižování počtu narozených dětí, což se odráží na zvyšování průměrného věku žijící populace

Situace v ČR

- Prudce klesající počet narozených dětí nás řadí na jedno z posledních míst v Evropě a podle odhadů bude i v budoucnosti nadále klesat.
- Dochází rovněž i k poklesu procenta zemřelých na celkovém počtu obyvatel ČR.
- Již dnes u nás tvoří podíl důchodců na celkovém počtu pracujících 36 %. a měl by vzrůstat až na 48% v roce 2020.

Situace v ČR

- Vzhledem k historickému vývoji lze předpokládat nejvyšší nárůst poměru důchodců k lidem v produktivním věku u nás mezi roky 2005-2010, kdy bude odcházet do důchodu poválečná generace a v období mezi lety 2030-2040 při přiznávání starobních důchodů velmi početným ročníkům let sedmdesátých.

Situace v ČR

- Vedle negativních dopadů demografického vývoje na makroekonomický vývoj společnosti je patrný především dopad stárnutí obyvatelstva na oblast financování důchodů
- Výše uvedené skutečnosti vývoje věkové struktury obyvatelstva poukazují jednoznačně na dlouhodobou finanční neudržitelnost současného základního systému důchodového zabezpečení

Současný systém důchodového zabezpečení u nás

- Začíná fungovat od 90. let minulého století (zákon o důchodovém pojištění nabyt platnosti k 1. 1. 1996)
- Jedná se o tzv. dvoupilířový systém založený na:
 - základním povinném systému s průběžným financováním
 - doplňkových systémech - penzijní připojištění se státním příspěvkem a komerční životní pojištění

Současný systém důchodového zabezpečení u nás

■ *Ad základní povinný systém:*

*princip tzv. mezigenerační solidarity, výplata garantována státem
základem je zvláštní účet důchodového pojištění jako součást
státních finančních aktiv, který zúčtovává prostředky vzniklé
jako rozdíl mezi příjmy z pojistného a výdaji na dávky
důchodového pojištění a na jeho správu*

■ *Ad doplňkové systémy:*

*penzijní připojištění - individuální kapitálové spoření
prostřednictvím penzijních fondů*

životní pojištění – typ. finančně pojistný produkt

*vládou navrhováno zaměstnanecké penzijní připojištění,
parlament ho ale odmítl*

Reforma důchodového systému

- Bude postupně uskutečňována v rámci již probíhající reformy veřejných financí a to od roku 2006
- Podstatou bude přechod z dávkově definovaného na příspěvkově definovaný systém starobních důchodů - tzv. NDC systém
- Dílčími změnami bude např. oddálení důchodového věku na 63 let (u mužů) nebo omezené započítávání doby studia po 18. roce. Nebo povinnost zaměstnavatelů zasílat ČSSZ evidenční listy důch.poj.

Reforma důchodového systému

- *Po proběhnutí reformy by u nás měl fungovat příspěvkově definovaný systém podobný tomu, který je v současnosti ve Švédsku - Ten spočívá ve vytvoření fiktivních individuálních účtů, které každému pracovníkovi umožní sledovat, kolika penězi na svůj důchod přispěl a jakou penzi v závislosti na odpracovaných letech bude pobírat.*

2. Formy penzijního připojištění

Formy penzijního připojištění v ČR

- penzijní připojištění se státním příspěvkem

Minimum 5 let spoření, optimálně však 20 a více. Stát účastníkům přispívá (až 150 Kč měsíčně).

Penzijní fond peníze účastníků společně se státními příspěvky průběžně investuje a zhodnocuje.

Kromě státu může klientům přispívat jejich zaměstnavatel - pro něho je takovýto příspěvek uznatelným daňovým nákladem

- komerční životní pojištění

- Vládou navrhováno zaměstnanecké penzijní připojištění, parlament ale návrh zamítl

Formy penzijního připojištění v Evropě - příklady

- Spolková republika Německo
 - čtyři různé formy, ani jedna ale není povinná pro zaměstnance ani pro zaměstnavatele.
 - doplňkové systémy pokrývají necelou polovinu všech pracujících v soukromých firmách
 - Nejrozšířenější je přímý příslib dávek – budoucí výplaty penzí zaměstnanců figurují na straně pasiv účetnictví zaměstnavatele

Formy penzijního připojištění v Evropě - příklady

■ Francie

- dva povinné doplňkové systémy:

ARRCO je určen pro dělníky, úředníky a odborný personál a management do středního stupně a zajišťuje penze až do výše trojnásobku horní hranice pro sociální pojištění

AGIRC zabezpečuje důchody vyššího managementu až do výše osminásobku stropu pro sociální pojištění

Do obou systémů odvádí vyšší příspěvek zaměstnavatel a nižší zaměstnanec

- Kromě těchto dvou povinných systémů je možné i komerční připojištění doplněné daňovými úlevami

Formy penzijního připojištění v Evropě - příklady

■ Británie

- dávkově definované penzijní připojištění, v posledních letech ale vzrůstá podíl příspěvkově definovaných plánů.
- Příspěvky zaměstnance jsou okolo 5% pracovního příjmu a zaměstnavatele 10% pracovního příjmu
- Zajímavostí je, že do základního systému zaměstnanci s nejnižšími platy neodvádějí žádný příspěvek, ale jejich nároky jsou dále zachovány.

Za takové zaměstnance neplatí příspěvky ani jejich zaměstnavatelé

.....

zpracoval:

Filip Kubík

Ladislav Stejskal

datum: 3.3.2004